

Restaurátori jelentés

*a Néprajzi Múzeum Egyházyújteményét gazdagító, Magyaromját (Kárpátalja-
ma Ukrajna) görög-katolikus templomából származó ikonosztázion
restaurálásáról*

A restaurálás IV. szakasza

A negyedik éve folyó restaurálás a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával folyik. 2009-ben a konzerválás és a restaurálás legfontosabb célja a Szent Miklós ikon és Szent Mihály ikonjának (aki egyben a magyaromjái templom védő szentje volt) és az őket körülvevő keretek és gazdag rokokó faragványok helyreállítása volt. Ezen kívül a királykapu feletti áttört faragvány restaurálása is az idei feladatok közé tartozott.

A 2009-ben elvégzett feladatok bemutatása:

Hasonlóan a tavalyi évben elvégzett restaurálásához, idén az ikonosztáz két szélső ikonjának restaurálását végeztük el. A ikonokat befoglaló keretek összeépítése és a felső részeket díszítő rokokó faragványok konzerválása, krétázása aranyozása és a hátoldalukon való megerősítése volt a feladatunk.

A hosszú évekig dobozokban álló darabokból állítottuk össze az ikonok feletti aránylag nagyméretű áttört faragású rokokó kereteket (a legnagyobb szélesség eléri az 50-60 centimétert is). A munka folyamán finom kis csapolásokkal és a hársfadísz hátoldalára beültetett lapolásokkal erősítettük össze a faragványok részecskéit. Az ikonosztázion minden egyes ikonját kisebb és nagyobb áttört rokokó faragvány díszíti. Ezeket a koronázó díszeket egy-egy megfelelő méretű hársfapallóból faragták, és csak a hosszú tárolás során estek darabokra. A hársfa kitűnő táptalaja volt a különböző farontó rovaroknak és gombáknak.

Találkoztunk olyan darabokkal is, amelyeket csak az aranyozáshoz használt krétaalap tartott össze. A faragványok légiesen könnyű, és csipkeszerű karaktere magas színvonalú plasztikai érzékről tanúskodnak. A biztos kontúrok, a rokokóra jellemző pálcacatagok és a rajtuk ülő tajtékok a kor hasonló faragványait is felülmúlják. Az alábbiakban bemutatjuk az elvégzett munkákat.

A restaurálás első szakaszában minden esetben a faanyag és az aranyozott felületek tisztítása áll. A faanyagot mechanikusan (portalanítás, óvatos porszívózás) tisztítjuk, az esetleges szennyeződéseket oldószeres tisztítással távolítjuk el. Az aranyozott felületekről az átfestéseket, későbbi lakkok maradványait etilalkohollal oldottuk le. Tisztítás után az olyan faelemeket, amelyek rossz megtartásúak, erősen gombafertőzöttek, szükséges konzerválni. Mi az Embaleum LX härtend fakonzerváló anyagot alkalmaztuk injektálással és úsztatással.

Ezután következett mind a keretek mind a kereteket díszítő rokályok darabjainak összeillesztése, ragasztása, és kis csapokkal való megerősítése. Az összeállítás után a hiányzó részek megfaragása volt a feladat, melyet az eredetihez hasonló, száraz hársfából készítettünk el. A ragasztást un. fehérenyvvvel – hideg enyvvvel végeztük, mivel konzerválás után ez nagyobb szilárdságot ad a kötésnek. Az áttört, vékony, légiesen könnyű faragványok összeillesztését, kipótlását és annak tartósságát a hátoldalra ragasztott üvegszövettel kívántuk tartósabbá, erősebbé tenni. Erre a célra a fátyol vékonyságú üvegszövetet használtuk, amely szinte eltűnik felragasztás után a műtárgy hátoldalán, s így látható maradt minden korábbi felirat, régi leltári szám a faragványokon.

Az így konzervált, összeépített, kiegészített elemek frissen pótolta, megfaragott részeit bevontuk enyves krétával, amely az aranyozás alapjául szolgált. Bolognai krétát és nyúlenyvet használtunk az alap elkészítéséhez. Az arany kiválasztásánál a szín dominált, aszerint, amely jobban hasonlít az eredeti aranyozáshoz. Így esett a választás a 22 karátos „orange goldra”. Poliment aranyozást alkalmaztunk az arany felvitelére, ami annyit jelent, hogy enyves bóluszföldet vittünk fel az alapra, majd alkohol segítségével beraktuk a megfelelő helyekre az aranylapocskákat. A faragások eredeti részeinek megfelelően, ahol fényes felületeket kellett elérni, ott felpolíroztuk az így berakott aranyfüstöt. Ahol matt felületet kellett bemutatni, ott nem políroztunk és zselatin oldattal levédtük az aranyozást.

Az ikonok faanyagát is konzerváltuk. A képek tisztítását először Wishab radírszivaccsal végeztük, majd óvatosan alkohollal leoldottuk a későbbi lakkozást és a szennyeződéseket. A Szent Miklós ikonon lévő nagy repedést, amely a fa deformálódásából adódott, sűrűbb enyves krétával pótoltuk, majd retusáltuk.

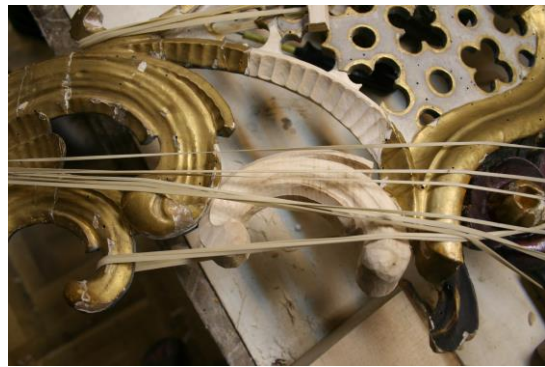
Fotók a munkafolyamatokról

A Szent Miklós feletti rokály kipótolt, ragasztás közbeni állapotban – előlről és hátulról

A királykapu feletti faragás- töredékes állapotban

A faragás pótlása – részlet

A restaurált dísz

Az ikonkeret összeállításának, restaurálásának különböző fázisai

Szent Miklós ikonja munka közben

Szent Mihály ikonja restaurálás után

Budapest, 2009.november 25.

Velledits Lajos

Velledits Lajos
festő-restaurátor művész